

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

49. An Pontifex potuerit prohibere, ne laici sumant Communionem sub
utraque specie? Et an jure divino praecepta sit Communio sub utraque
specie? & qui sub una sola specie communicat, impleat ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

non laudat hanc consuetudinem, qua plures Sacerdotes verba proferant; sed tanquam periculosam censet magis esse abolendam, quam retinendam. Gabriel etiam in *lect. 6. in Canon. Sotus in 9. dist. 13. quaest. 1. art. 2. & Angelus verb. Eucharistia 2. n. 3.* non multum eam approbant. Moraliter enim cultari non potest, quin aliqui verba proferant suam materiam iam consecratam: quod per se inane & sacrilegum est. Et eo magis absurdum est, si alius Sacerdos verba absoluat ante Episcopum principaliter celebrantem, & sic Episcopus ipse non consecrat. Accedit, quod Sacerdotes nouiter ordinati, non communicant de calice consecrato: sed tamen qui celebrant, debent in vtraque specie communicare. At tamen hac Durandi censura tanquam temeraria merito ab aliis pluribus reprehenditur. Cum non solum in quibusdam particulis Ecclesiis, sed in sola Romana & vniuersali, illa consuetudo seruata, & retenta sit. Atque in Romano Pontificali, tum veteri, tum nouo praecipua, & ab omnibus Episcopis ordinantibus vbiq; seruanda proponitur.

6. Et ideo hanc consuetudinem approbant, & inueniunt communiter Doctores, & inter illos, notissimus Pater Auerfa de *sacram. Euchar. 2. to. sect. 2.* qui post varias sententias adductas, tandem ipse putat dicequum, singulos Sacerdotes celebrantes, debere verba proferre, formaliter quidem cum intentione consecrandi, si contingat ea simul cum Episcopo complere, aut si Episcopus formam, vel intentionem peruerteret; secus autem non consecrandi, sed materialiter tantum recitandi, si post, vel antea compleant. Hoc etiam videtur maxime conformare Rituali ipsi, & Pontificali Romano. Ideo enim seruo admonentur Sacerdotes, vt studeant simul cum Episcopo verba proferre; quae admonitio debet etiam ad intentionem accommodari, vt intendant consecrare simul cura Episcopo, & non aliter.

7. Sic ergo redditur licita, & laudabilis haec consuetudo. Ac vitantur inconuenientia in aliis modis allata. Non enim malum, aut sacrilegum est, verba materialiter, & recitatioe proferri super materiam consecratam, vel consecrandam, quando id non fit cum deceptione eorum qui expectant fieri Sacramentum, vel cum iniuria ipsius Sacramenti. Sed pium, & laudabile est in praesenti casu, dum fit cum debita reuerentia, & ad seruandum Ecclesiae ritum. Neque necesse est, Sacerdotes nouiter ordinatos, etiam si contingat, vt simul cum Episcopo verba compleant, atque adeo veros consecrent, communicare etiam de calice ad consummandum sacrificium, quia satis est, Episcopum ita communicare, & consummare: & ad summum si Episcopus deficeret, deberet aliquis alius ex peculiari debito eius celebrationis id perficere. Dicuntur deum alij Sacerdotes cancellare cum Episcopo ordinante: quia & omnia recitant, & debent etiam formaliter intendere consecrare, si iunctim cum Episcopo verba compleant.

8. Subdit vero Auerfa, quia communes Clerici non sunt de his Theologicis subtilitatibus instructi: & quia variae opiniones de hac re extant, approbandum est consilium Galetani dicentis, hos nouiter in sacerdotium ordinatos, non oportere habere intentionem determinatam consecrandi, vel determinatam non consecrandi; sed posse habere indefinitam intentionem debitam: hoc est, proponat apud se: Intendo dicere cum ea intentione qua deo dicere, sic enim inquit, tutissima via omnes ordinati incedunt. Similiter Layman. *lib. 5. Moral. Theolog. tract. 2. cap. 7. num. 2. & Diana part. 3. Tom. 111.*

tract. 4. resol. 50. notant, vt nouiter ordinati habeant intentionem proferendi verba secundum voluntatem Ecclesiae. Et idem est si dicatur, vt intendant proferre meliori modo & via qua fieri conueniat. Ita Auerfa, & iterum ego. Vide Hurtadum de *Sacram. Euchar. dist. 11. diff. 2. Praepositum in 3. part.*

Que hic est in tom. 2. tr. 5. Ref. 20.

RESOL. XLIX.

An Pontifex potuerit prohibere, ne laici sumant communionem sub vtraque specie.

Et an iure diuino praecepta sit communicatio sub vtraque specie? & an qui sub vna sola specie communicat, impleat praeceptum, quo dicitur: Nisi manducaueritis carnem filij hominis; & biberitis eius sanguinem, &c.

Et notatur, quod hodie Cardinalis Diaconus ministrans summo Pontifici communicat sub vtraque specie: & similiter Rex Francia in sua inauguratione.

Et tandem quaeritur, an aliquando sit licitum laico sanguinem sumere? Ex part. 8. tract. 1. Ref. 24.

§. 1. **R**espondeo quod sub annum 1412 Petrus Rescendensis, & Iacobellus Milnensis in Bohemia docuerunt, iure diuino praeceptam esse communionem sub vtraque specie, & proinde Romanam Ecclesiam iniuste laicis negare usum calicis, vt videre est apud Aeneam Syluum in *historia Bohemorum, cap. 35.* hos secuti sunt haeretici nostri temporis, nam quamuis Lutherus fuerit varius, tamen censuit vtriusque speciei sumptionem etiam laicis esse necessariam, vt refert Bellar. *lib. 4. de Eucharistia, c. 20.* idem censet Caluinus, & alij, eodem Bellarm. teste.

2. Sed omnino dicendum est, quod laicis, & Sacerdotibus non celebrantibus, communicatio sub vtraque specie non est praecepta iure diuino. Ratio prima; Christus Dominus sumeque vnam speciem, promittit vitam aeternam, vt: *Si quis manducauerit ex hoc pane, uiuet in aeternum.* Ratio secunda; Conc. Constant. *sess. 13.*, & Trident. *21. sess. can. 1.* sub poena excommunicationis prohibent, ne Sacerdotes audeant quemquam ex populo communicare sub vtraque specie. Ratio tertia; Licet ex gentibus conuersi Christiani de calice communicarent, id ideo factum est, quia assueti erant bibere de libaminibus Idolorum; sed hic mos postea abolitus. Ratio quarta; *Act. 2.* dicitur, quod erant perseverantes in fractione panis; fractio autem panis significat distributionem Corporis Domini. Ratio quinta; Moris antiquissimi fuit in Ecclesia seruare corpus Domini sub sola specie panis propter infirmos. Ratio sexta; Osm viris dabatur Eucharistia in manu, mulieribus autem in nitidis linteaminis, quae Dominicales vocabantur, vt refert *can. 3. Concilij Altifidor.* Vnaqueque mulier, quando communicat, Domini calem suam habeat, quod si non habuerit, vsque in alium diem Dominicum non communicet. Idem corpus Domini cum tempore persecutionis dabatur Christianis, vt domum deferrent, & quando commodum esset, vt tunc sumerent. Sed calicis nulla fit mentio. Ergo antiquitus Christiani contenti erant communionem sub vna specie panis.

3. Sed obiicies. Qui sub vna solum specie communicat, non implet praeceptum, in quo dicitur: *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

F 3 Respond.

ANNAE
OMNIA
TO. III. IV. V
E. III

Respond. sufficienter adimpleri hoc præceptum, quando sub vna specie communicatur. Et ratio est. Quia sub specie panis ex vi verborum, vt supra docuimus, est corpus; per concomitantiam verò est sanguis, tunc si est corpus, necessariò est viuum: vnde sine sanguine non potest esse; vnde verificatur hæc, quòd qui manducatur corpus Christi, etiam bibit sanguinem Christi, quia sanguis sub illa specie panis cum corpore Christi continetur.

4. Instabis *Secundo*. Quando Christus de calice dicit: *Bibite ex eo omnes*; iam quasi præuidebat, quòd quidam futuri erant, qui calicem fidelibus adimerent; vnde illos his verbis confutat. Respond. Horum verborum, *Bibite ex eo omnes*, hunc esse sentum, quia vnum calicem porrigebat, & quo singuli debebant bibere, idèò addidit: *Bibite ex eo omnes*. Hæc verò verba ad species panis non addidit, dicens: *Comedite ex eo omnes*; quia non porrigebat illis vnum integrum panem distribuendum per singulos, sed dabat quoddecim partes singulis singulas. Sine fundamento igitur virgent Bohemi, apud quos hæc controuersia de calice est excitata, concedendi sibi calicem, Et quamuis possit hoc Ecclesia dispensare, non solet tamen nisi ex iustis causis; vix tamen vlla iusta, & rationabilis inueniri possit. Et hæc omnia docet Opatovius de *Sacram. tract. de Eucharistia. disp. 8. quæst. 7. num. 30.* & alij communiter, quod appetit patet ex Concilio Constantiensi *sess. 13.* & Tridentino *sess. 21. can. 1.*

5. Vnde ex his deueniendo ad resolutionem principalis quæstioni, assero Pontificem & Ecclesiam potuisse prohibere, ne laici sumant Eucharistiam sub vtraque specie; & sufficientes causas habuisse ad hoc præcipiendum. *Primum* definitur à Tridentino *sess. 21. cap. 2.* & colligitur ex Paulo 1. ad *Corinthios. 4.* ex illis verbis: *Sic nos existimemus homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei, & cap. 11.* cum multa per epistolam de hoc Sacramento ordinasset, *cetera* inquit, *cum venero, disponam. Secundo* constat tum ex iis, quæ ipi aliis Sacramentis pro temporum, locorum, & personarum varietate, saluâ eorum substantiâ, mutauit, vt quòd Baptismus, qui prius fiebat per immersionem, nunc fiat per aspersiõnem; quòd sacramentum Pœnitentiæ prius obligauerit ter in anno, nunc semel tantum; quòd sacri Ordines nunc includant solemne votum castitatis; antea non: quòd matrimonia nunc non habeantur rata, nisi præsentè Parocho, & duobus, vel tribus testibus, tum ex iis, quæ de hoc eodem Sacramento pro diuersis temporibus, ac locis, Ecclesia constituit: vt quòd nunc non debeat hoc Sacramentum dari paruulis: quòd Græci consueuerint in fermentato; Latini verò in azymo. *Tertio* à priori. Etenim certum est, Ecclesiam institutam esse à Christo sapientissimo institutore: vnicuique autem benè institutæ Republicæ, pro recto gubernationis regimine, necessaria est potestas, vt pro circumstantiarum varietate, saluâ legum substantiâ, possint varij ritus accidentales mutari, cum non omnia possint legibus, quæ quoad fieri potest, esse debent vniuersales ac breues, comprehendendi.

6. *Secundum* probo, asserendo causas, quibus mota est Ecclesia ad communionem sub vtraque specie prohibendam. *Prima* est, ad resellendam hæresim, quòd sub specie panis sit tantum corpus, sub specie vini tantum sanguis; vt multi ex Lutheranis, teste Bellarmino *lib. 4. de Eucharistia, cap. 28.* id asserunt, irridentes concomitantiam sanguinis

Christi cum corpore in specie panis. *Secunda*, ad refutandum errorem, quòd sola species panis ad salutem non sufficiat: in quo ferè omnes hæretici versantur. Hatum duatum causarum expressam mentionem faciunt Concilia, Constantiense *sess. 13.* & Tridentinum *sess. 21. can. 1. & 3. Tertia*, ad debitam reuerentiam huic Sacramento præstandam, nam ob populi multitudinem vix euitari posset frequens sanguinis effusio. Alia quoque sunt inconuenientia, quæ Basilicense Concilium refert in compendiosa narratione de Bohemorum vocatione ad Concilium, initio posita. Et hæc omnia docet Amicus in *Cursu Theolog. tom. 7. disp. 29. sect. 8. num. 97.* cui ego addo Hurtadum de *Sacr. disp. 10. de Eucharistia, difficul. 5.* sic ait: Supposito quòd laicos communicare sub specie tantum panis, & non sub specie vini, sit licitum, & non contra præceptum diuinum, ac proinde capax præcepti humani, aut prohibitionis humane, facile constat, prohibitionem Ecclesiasticam, quæ Ecclesia Latina laicis interdixit vsum calicis, esse iustam, & rationabilem: quia ex vna parte in Ecclesia est potestas ad ferendam dictam prohibitionem & legem: & ex altera parte ad illam ferendam sunt iustissimæ, & admodum rationabiles causæ; ergo dicta prohibitio, & lex est iusta, & rationabilis. Consequentur patet. Antecedens autem quoad vtramque partem probatur. Et in primis, quòd in Ecclesia sit dicta potestas, definit Tridentin. *sess. 21. cap. 2.* & etiam generaliter potestas circa vsum Sacramentorum deducitur ex Paulo 1. ad *Corinthios cap. 4.* dum ait: *Sic nos existimemus homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.* Et specialiter potestas circa vsum Eucharistiæ deducitur ex Paulo 1. ad *Corinthios. cap. 11.* dum, postquam locutus fuerat de vso huius Sacramenti ait: *Cetera cum venero disponam.* Et idem ratione constat, quia nihil est quod obstat, vt Ecclesia possit liberè ferre leges in his, quæ circa vsum Sacramentorum non sunt iure diuino præscripta. Deinde, quòd sint iustissimæ, & rationabiles causæ ad prohibendum vsum sanguinis laicis, constat ex incommodis quæ in vso illius respectu tantæ multitudinis contingere possunt. Inter alia autem quæ communiter enunciantur, præcipuum est, quòd iam in tanta fidelium multitudine, & varietate maximum periculum sit quòd aliquid sanguinis effundatur, in quo maxima indecentia, & irreuerentia reperitur, quia sanguis semel effusus colligi nequit. Iustissimè ergo & admodum rationabiliter dicta prohibitio facta est ab Ecclesia, & iustissimè, & admodum rationabiliter defraudantur laici gratia correspondente speciebus vini, etiam si species vini aliquam ratione sui conferant. Hucusque Hurtadus, & alij communiter.

7. Nec obstat dicere, quòd quamuis communio sub vtraque specie non sit diuino iure præcepta, non potest tamen Ecclesia vsum sanguinis laicis prohibere, cum ex institutione huius Sacramenti ius habeant ad illum sumendum: quemadmodum non potest vniuersaliter priuare fideles sacramento Confirmationis, quamuis illud non sit in præcepto.

8. Respondeo, negando assumptum, ad cuius probationem dico fideles habere ius sumendi Eucharistiam, quia proinde sine rationabili causa priuari non possunt: vt verò hoc, vel illo modo sumant sub hac, vel illa specie, sub vna, vel vtraque, non habere ius independentè ab Ecclesia, quæ pro exigentia temporum potest constituere id quod iudicat conuenientius vtilitati

litati fidelium, vel Sacramentorum venerationi. Ad id quod de Confirmatione assertur. Respondeo, negando esse simile, quia si Ecclesia fideles priuaret Sacramento Confirmationis, eos priuaret vno Sacramento pro communitate instituto, & ad quod singuli ius habent; prohibendo vero vsum calicis, non priuaret vso Sacramenti, sed solum negat certum modum illud sumendi, ad quod iustis de causis mouetur.

10. Dices, saltem priuaret fideles magno fructu, qui ex vtriusque speciei sumptione perciperetur. Respondeo, quidquid sit de eo, non obstat; quia si noua gratia per sumptionem sanguinis accedat, canon est ad salutem necessaria: in iis autem, quae non sunt necessaria ad salutem, Ecclesia potest habere, & habere ipsam rationem reuerentiae Sacramentorum; & vt omne periculum incommodi circa illa euerteret, quam alicuius gratiae non necessaria, hinc enim fit, vt non det hoc Sacramentum paruulis, vel amentibus propter periculum vomitus vel ne expuant, &c.

11. Nota tamen hic obiter cum Ioanne Proposito in 3. part. D. Thoma. q. 80. artic. 12. dub. 2. num. 70. quod hodie Cardinalis Diaconus ministrans summo Pontifici communicat sub vtraque specie, vt similiter Rex Franciae in sua inauguratione.

12. Sed si aliquis hic obiter quaerat, an aliquando sit licitum laico sanguinem sumere? Respondet ad hoc dubium Amicus vbi supra num. 103. vbi sic ait. Ceterum quari potest, an aliquando licitum sit laico, sanguinem sumere? Respondeo, nunquam ei licitum esse, ne quidem in articulo mortis, etiam si signanter casus, in quo moribundus vel non haberet, vel non posset sub specie panis; haberet autem, vel posset sub specie vini communicare: quia cum hoc Sacramentum non sit simpliciter necessarium, non obligat, nisi cum debitis circumstantiis ab humano praecipio praesertis, dependent ad quo saepe praecipia obligant. In vno tantum casu licitum esse laico sanguinem sumere, in periculo scilicet irreuerentiae, aut effusionis, vel iniuriae, aut corruptionis in defectum Sacerdotis, excipio etiam casum in quo sanguinis sumptio conferretur ad salutem infirmi necessaria.

13. Obicitur; nunquam Ecclesia censetur prohibere Sacramenta in casu necessitatis, vt constat de Sacramento confessionis, quod nunquam in casu necessitatis prohibet, sicut nec Baptismum, Confirmationem, & Viaticum tempore interdicti: ergo etiam vbi non est permilla communicatio sub vtraque specie, poterit infirmus in articulo mortis, communicare sub specie vini, si non possit vel habere, vel sumere speciem panis.

14. Respondeo, negando non posse Ecclesiam prohibere, etiam in casu necessitatis propter immutabilem obseruantiam legis, & reuerentiam Sacramentis debitam; ea Sacramenta, quae non sunt simpliciter necessaria, cuiusmodi est hoc Sacramentum. Praestat enim conlans, & perpetua obseruantia legis debita Sacramenti administratione vnus; vel alterius personae deuotioni; praesertim cum facile possit ex vno casu ad alios extendi huiusmodi legis interpretatio, nec est eadem ratio de Sacramento confessionis, quod est Sacramentum necessitatis, sicut & Sacramentum Baptismi. Quod autem Ecclesia tempore interdicti non prohibeat alia etiam Sacramenta ad salutem non necessaria, Confirmationem, Viaticum pro infirmis, & Matrimonium, id ideo est, quia haec pendet a potestate Ecclesiae, quae potuit pro tali tem-

pore haec Sacramenta concedere, sicut in articulo mortis concedere potuit communionem sub specie vini, in defectum alterius speciei: de facto autem id non conuenisse, colligimus ex vniuersali prohibitione absque vlla exceptione. Ceterum non damus rem peccati mortalis, qui in eo casu vtens benigna legis interpretatione communicaret sub specie vini. Ita Amicus.

RESOL. L.

An Pontifex, sicut potuit praecipere tantum vsum panis, potuerit etiam praecipere tantum vsum sanguinis.

Et notatur olim in Graecia morem fuisse iis, qui praegritudine speciem panis deglutire non poterant; solum speciem vini, argentea cochlea in os effundere.

Et quid de consuetudinibus Graecorum, Aethiopum, Moscovitarum, & Parisi in Concilio Clumacensi, & de Diacono Cardinali Rorde in Missa Papali sibi, & aliis Cardinalibus ministrante Eucharistiam sub vtraque specie? Ex part. 8. tit. 1. Res. 25.

§. 1. AD hanc quaestionem affirmatiue respondet Fagundez de Praeceptis Ecclesiae cap. 3. lib. 3. cap. 4. num. 10. vbi dicit potuisse Ecclesiam praecipere vsum tantum calicis, & vetare vsum panis; sed non docuisse, propter rationes num. 6. tactas; quia non minus continet vna species, quam alia; sub specie enim sanguinis adest corpus, & sub specie corporis adest sanguis, vt definit Concilium Tridentinum de fide, sess. 13. canone 3. ibi: Si quis negauerit in venerabili Sacramento Eucharistiae, sub vnaquaque specie: & sub singulis cuiusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contingi, anathema sit. Et cap. 2. eiusdem sessionis ita ait expresse: Quapropter, verissimum est, tantundem sub alterutra specie, atque sub vtraque contineri: totus enim, & integer Christus sub panis specie, & sub quantis ipsius speciei parte, totus idem sub vini specie, sub eius partibus existit. Ex obiecto ergo bene poterat Ecclesia praecipere vsum tantum calicis, sicut praecipit vsum corporis, & vetare calicis; cum contineat tantundem vna species, quam alia: non tamen decuit, nec conueniens erat reuerentiae tanti Sacramenti, vt praeciperet vsum calicis, & vetaret vsum panis, ob rationes supra tactas num. 6. quae ad ob fortes, & videntes sanctissimis Patribus, & sapientissimis viris, qui Concilio Tridentino interfuerant, visa sunt, vt in eodem Concilio sess. 21. canone 2. haeretici iudicentur, & anathemate feriuntur, qui huiusmodi causas non iustas, neque sufficientes iudicauerint, ad vsum panis praecipendum tantummodo, & vetandum vsum calicis; ita enim ibi: Si quis dixerit sanctam Ecclesiam Catholicam non iustis de causis, & rationibus adductam fuisse, vt laicos, atque etiam Clericos non conscientibus sub panis tantummodo specie communicare, aut in eo errasse, anathema sit. Instituit enim Christus Dominus huiusmodi Sacramentum, sed nihil praecipit de modo, & ordine illius sumendi; imo totum id negotium commisit dispositioni Ecclesiae, vt docet Diuus August. epist. 118.

2. Notandum est tamen hic obiter, olim quidem in Graecia morem fuisse, iis infirmis, qui praegritudine speciem panis deglutire non poterant, solum speciem vini argentea cochlea in os infundere, vt insinuat Toletus in Ioannem, cap. 6. notabili 27.

Quod hoc leg. §. sed si, & seqq. Ref. praerit & supra in Ref. 1. §. Potest

ANNAE
Omnia
No. III. IV. V
E. III